

ПОЄДНАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

НОВІКОВА Н. Л.

кандидат економічних наук

Київ

Вступ. Поєднання різноспрямованих і суперечливих економічних інтересів суб'єктів господарювання – процес довготривалий, для досягнення якого доцільно виділити етапність: узгодження і реалізацію.

Постановка задачі. Ураховуючи різноспрямованість і суперечливість інтересів бізнес-структур єдиного технологічного циклу, узгодження їх необхідно починати з виокремлення спільних, так званих з'єднаних інтересів, що зорієнтовані на досягнення стратегічної мети, на врахування інтегрованих інтересів відокремлених господарських одиниць виробничого і

технологічного характеру. Розглядаючи питання впливу спільності інтересів на кінцеву результативність, варто зазначити, що за відсутності спільності інтересів не може бути і єдності цілей, а відповідно і єдності дій.

Результати. Узгодження – це процес усунення економічних суперечностей між учасниками товароруку продукції АПК, необхідна умова реалізації економічних інтересів сільськогосподарських товаровиробників. У науковій літературі терміни «узгодження», «поєднання» використовують для характеристики різного рівня досягнення односпрямованості інтересів партнерів. При цьому узгодження інтересів партнерів відображає перший, нижчий ступінь, сполучення – це більш високий рівень, а поєднання інтересів – це досягнення їх найбільш глибокого взаємозв'язку та взаємопроникнення [1].

Спільними інтересами у сфері виробництва і товароруху кінцевого продукту АПК можна вважати такі:

- поглиблення технологічної інтеграції агропромислового виробництва;
- формування єдиного господарського простору у системі виробничих і економічних зв'язків;
- ритмічність роботи єдиного технологічного процесу;
- функціонування господарських ланок АПК у режимі розширеного відтворення;
- формування стійкого конкурентного виробництва.

У зв'язку з цим важливим є усвідомлення суб'єктами господарювання взаємозв'язку та взаємозалежності їхніх інтересів, виокремлення системоутворювальної ланки.

Агропромислове виробництво, як і будь-яка система, має свій внутрішній механізм самоорганізації, саморегулювання, у якому всі її елементи не тільки взаємопов'язані, але і певним чином суворо підпорядковані [2]. У її ієрархії можна виділити елементи першого, другого та наступних порядків, зв'язки прями та опосередковані, що визначають місце, роль, значущість кожного елемента системи. Ядро агропромислового виробництва становить сільське господарство, що має складні функціональні зв'язки з іншими сферами агропромислового комплексу та за його межами.

Структура аграрного виробництва, що сформувалася останнім часом з гіпертрофованою часткою землеробського сектору, не має потенціалу довготривалого розвитку [3]. Якщо розглядати який-небудь позитивний сценарій розвитку галузі, то у нього обов'язково повинна бути структурна складова. Тому необхідна дезагрегована модель, що описує стан, виробничі можливості різних сфер агропромислового комплексу, іншими словами – потрібний міжгалузевий підхід до аналізу. Рівноважною перемінною функціонування міжгалузевої моделі є не тільки ціна, але і попит (доходи), і пропозиції (виробництво), у зв'язку з нееластичністю останніх на сільськогосподарську продукцію.

Отже, через замкнутість моделі кількість взаємозв'язків, що існують у ній, збільшується. На підставі цього модель стає дуже складною конструкцією, передбачити поведінку якої можна лише при включенні до неї управлінських функцій на всіх етапах технологічно-виробничого циклу, а також розробки механізму внутрішньої взаємодії системи [4].

Змістовна логіка цієї моделі відповідає економічному кругообігу, висвітленому через призму ідеології балансу інтересів учасників агропромислового виробництва, і її слід розглядати стосовно виробництва та розподілу.

За В. Венжером, своєрідність сільськогосподарського виробництва полягає у тому, що вся праця, яка у ньому затрачується на виробництво харчових продуктів з точки зору суспільних потреб, є працею необхідною, тому що тільки завдячуючи праці, яка задіяна у виробництві необхідних продуктів харчування, і можуть розвиватися промисловість, транспорт, торгівля і галузі сільського господарства, що поставляють сільськогосподарську сировину, іншими словами, тільки і можливе саме громадське життя [5].

В. Венжер був засновником теорії обміну діяльністю між промисловістю і сільським господарством, вважаючи, що головним є підготовка умов для гармонійного поєднання промисловості та сільського господарства. У сучасних умовах ця підготовка забезпечується через узгодження економічних інтересів партнерів з виробництва кінцевого продукту АПК, яке нами розглядається як початок упорядкування в ієрархічному порядку економічних взаємовідносин. І якщо сільське господарство є базовою ланкою у системі агропромислового виробництва, то і економічний інтерес суб'єктів аграрної сфери потрібно оцінювати відповідними чином. Адже саме недооцінювання його місця у соціально-економічному розвитку суспільства стало прологом неадекватних за вагомістю напрямів лібералізації економічних відносин аграрного сектору АПК з його партнерами з агробізнесу. Лібералізація цін на енергоносії відразу ж призвела до високих цін у промисловості ресурсозбереження, що стало однією із причин кризового стану сільського господарства. Економічними процесами необхідно управляти через зміну правових, цінових, фінансово-кредитних і розподільчих відносин для того, щоб вони впливали на спонукальні мотиви колективу підприємств і в результаті на інтереси – виробничі, матеріальні, соціальні, екологічні.

Узгодження економічних інтересів у системі агропромислового виробництва варто розглядати як етап, на якому в межах реалізації національних інтересів здійснюється взаємозв'язок індивідуальних інтересів учасників. З іншого боку, узгодження (на основі договорів, різних економічних важелів, господарського механізму) неначе визначає діапазон відповідальності за реалізацію кінцевої мети – забезпечення продовольчої безпеки країни, і таким чином містить у собі не тільки економічний, але і соціальний аспект. У зв'язку з цим особливе значення має поєднання державного впливу (створення умов) з ринковим саморегулюванням, вибір форм, обґрунтування принципів узгодження економічних інтересів. Узгодження може здійснюватися на законодавчій (інституції), рекомендаційній, договірній основі, у формі угод, розпоряджень, постанов різного рівня. Законодавчою основою узгодження економічних інтересів різних суб'єктів аграрного ринку є Закон України «Про конкуренцію», який сприяє створенню ринкового середовища та зміцнює конкурентний режим господарювання. Однак функціонування закону антимонопольного регулювання не дає пояснень щодо взаємодії партнерів, не обмежує окремих локальних монополістів-посередників в особі переробних підприємств і суб'єктів ринку – монополістів, що виробляють і просувають в аграрний сектор матеріально-технічні ресурси, що є стримуючим фактором у реалізації паритетності міжгалузевого обміну [5].

Все це забезпечує правову базу узгодження економічних інтересів агропромислового виробництва і за його межами через договірні відносини між безпосередніми його учасниками. Узгодження інтересів має бути спрямовано на формування міжгосподарських зв'язків нового типу, що базуються на принципах поєднання спільності та несперечливості інтересів партне-

рів; еквівалентності обміну; участі у розподілі доходів на підставі консенсусу інтересів; урахування інтересів усіх господарств-суміжників; пріоритету споживача у системі міжгалузевих і міжгосподарських зв'язків; рівноправності договірних сторін; обов'язковості і відповідальності партнерів; соціального й економічного партнерства; поєднання централізованого впливу щодо досягнення стратегічної мети з економічною самостійністю і відокремленістю підприємств; забезпеченості умов розширеного відтворення всім учасникам товароруку продукту АПК; пропорційності та ритмічності інтегрованого агропромислового виробництва; оптимального режиму роботи всіх ланок єдиного технологічного ланцюга; орієнтації на реалізацію спільної мети щодо досягнення кінцевих результатів [6].

На підставі вищевикладеного узгодженню економічних інтересів партнерів агропромислового виробництва можна дати таке визначення. Узгодження економічних інтересів – це сукупність законодавчо регулюючих і організаційно-економічних заходів впливу, спрямованих на зближення і досягнення балансу інтересів бізнес-одиниць агропромислового виробництва.

Висновки. Таким чином, узгодження інтересів підприємств-суміжників при реалізації економічних взаємовідносин у системі міжгосподарських (міжгалузевих)

зв'язків є об'єктивною необхідністю забезпечення ефективного господарювання агропромислового виробництва. Вони забезпечують реалізацію економічних інтересів первинної ланки матеріального виробництва – сільського господарства. Однак все це можливо лише тоді, коли агропромислове виробництво вийде із довготривалої кризи, а окремих випадках із депресивного стану. Для цього потрібні потужні інвестиції на модернізацію виробничої бази, зміцнення у цілому матеріально-технічної бази АПК на сучасній інноваційній основі. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Економічна енциклопедія: У 3 т. // Відп. ред. С. В. Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія», 2009. – Т. 3. – 952 с.
2. **Здравомыслов А. Г.** Потребности. Интересы. Ценности. – М., Политиздат, 1986. – 221 с.
3. **Кант И.** Критика практического разума // Соч. – М.: Мысль, 1965. – Т. 4. – Ч. 1. – С. 313 – 501.
4. **Куликов В.** К вопросу о природе и структуре интересов // Экономические науки. – 2010. – №7. – С. 20 – 27.
5. **Маркс К.** Економічні рукописи 1857 – 1861 років // Маркс К., Енгельс Ф. Твори. – К.: Політвидав України, 1964. – Т. 46. – Ч. 1. – С. 3 – 44.
6. **Маршалл А.** Принципи економічної науки: Реферат підручника / В. М. Фещенко (референт-уклад.). – К.: АДС «УМКЦетр», . 2008. – 216 с.